

Förord

Stockholm är en fantastisk stad. Kombinationen av storstadens puls, den historiska stadskärnan och närheten till vatten och natur är unik. Stockholm växer och lockar till sig människor från hela världen för att bo och studera eller arbeta. Vi står nu inför en historisk möjlighet att växa på ett hållbart sätt.

Stadens vision för detta utvecklingsarbete är att Stockholm år 2030 ska vara en stad i världsklass. För mig som stadsbyggnads- och fastighetsborgarråd handlar det om att skapa en tät stadsmiljö som är attraktiv, miljövänlig och trygg för människor – en promenadstad som bygger vidare på den täta stadens kvaliteter i hela staden.

Den översiktsplan som nu ställs ut är ett viktigt steg för att förverkliga de långsiktiga visionerna. Översiktsplanen ger en samlad bild över hur Stockholm ska bli en tät och miljövänlig stad med ett myllrande stadsliv på fler platser än idag. Den beskriver också en stad och region som hänger samman på ett bättre sätt, där det blir lättare att röra sig och mötas för dagens och morgondagens stockholmare. Nya levande stadsdelar och tyngdpunkter utan otrygga barriärer, utsuddade gränser mellan inner- och ytterstaden och satsningar på modern kollektivtrafik är andra viktiga strategier.

Givetvis formas morgondagens Stockholm i dialog med stockholmarna och i nära samarbete med en mängd privata och offentliga aktörer. Översiktsplanen grundas därför på en ny form av dialog med dem som bor och verkar i Stockholm. Jag vill rikta ett tack till alla som så här långt bidragit med sitt engagemang kring framtidens stadsbyggande och jag hoppas att många vill delta i den fortsatta dialogen under utställningen.

Kristina Alvensköld (M)
Stadsbyggnads- och fastighetsborgarråd
Stockholms stad

Alla kommuner ska enligt plan- och bygglagen ha en översiktsplan som omfattar hela kommunens yta. Översiktsplanens syfte är att ge vägledning och stöd i beslut om användningen av mark- och vattenområden samt hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras.

Stockholms stads gällande översiktsplan antogs av kommunfullmäktige 1999 och den förklarades i huvudsak aktuell våren 2006. Ett år senare fick stadsbyggnadskontoret i uppdrag att inleda arbetet med en ny översiktsplan. Inriktningen för detta arbete fastställdes av stadsbyggnadsnämnden i januari 2008 med målet att ett färdigt förslag till översiktsplan ska kunna behandlas kommunfullmäktige i början av 2010.

Mellan den 10 november och 12 januari pågick samråd om översiktsplanen och totalt inkom cirka 350 skriftliga yttranden på det framtagna samrådsunderlaget. En remissammanställning med en sammanfattning av alla synpunkter samt en samrådsredogörelse med stadsbyggnadskontorets kommentarer och förslag finns på www.stockholm.se/oversiktsplan. Där finns även mer beslutsunderlag, information om aktiviteter, kontaktuppgifter med mera.

Detta utställningsförslag är en vidareutveckling av samrådsunderlaget med utgångspunkt från de synpunkter som inkom under samrådet. Här redovisas utmaningar och visioner för stadsbyggandet (kapitel 1) och planeringsinriktningar för en rad fokusområden (kapitel 2). I förslaget presenteras vidare stadsbyggnadsstrategier för hållbar tillväxt (kapitel 3) och en beskrivning av den fortsatta planeringen (kapitel 4). Till utställningsförslaget hör en plankarta och ett appendix med en beskrivning av strategiska områden, tyngdpunkter och trafikinfrastruktur. I en särskild bilaga finns beskrivning av miljökonsekvenser, riksintressen samt miljö- och riskfaktorer.

Förslaget är framtaget av stadsbyggnadskontorets planavdelning i samarbete med andra förvaltningar och bolag i Stockholms stad. Arbetet leds av en stadsövergripande styrgrupp. Stadsbyggnadsnämnden beslutade den 14 maj att godkänna samrådsredogörelsen och att ge kontoret i uppdrag att ställa ut detta förslag till översiktsplan. Nämnden gav även kontoret i uppdrag att peka ut lämpliga områden för småhusbebyggelse, som Snösätraområdet i Högdalen, samt angöringspunkter för byte mellan land- och vattenburen kollektivtrafik.

Förslaget ställs ut mellan 1 juni 2009 och 21 september 2009.

Skriftliga synpunkter skickas till stadsbyggnadskontoret, enligt adressen på planförslagets baksida, eller via www.stockholm.se/oversiktsplan

Innehåll

1	Utmaningar och visioner för stadsbyggandet	4
1.1	Översiktsplanering i en dynamisk storstad	5
1.2	Utmaningar för framtidens stadsbyggande	6
1.3	Visioner och mål för Stockholms utveckling	9
2	Planeringsinriktningar och fokusområden	10
2.1	Allmänna intressen och fokusområden	11
2.2	Stockholm som staden på vattnet	12
2.3	Ett starkt näringsliv och utbildningssystem	14
2.4	En socialt sammanhållen och levande stad	16
2.5	Idrott, rekreation och attraktiva grönområden	18
2.6	Ett modernt transportsystem och hållbart resande	20
2.7	Bostadsförsörjning i en växande stad	22
2.8	Nya energilösningar och tekniska försörjningssystem	24
2.9	En stad rik på upplevelser och kulturhistoriska värden	26
2.10	Miljö, hälsa och säkerhet i en tät storstad	28
3	Stadsbyggnadsstrategier för hållbar tillväxt	30
3.1	Utgångspunkter för en långsiktigt hållbar strategi	31
3.2	Strategi 1 Fortsätt att stärka centrala Stockholm	34
3.3	Strategi 2 Satsa på attraktiva tyngdpunkter	37
3.4	Strategi 3 Koppla samman stadens delar	41
3.5	Strategi 4 Främja en levande stadsmiljö i hela staden	44
4	Fortsatt planering och genomförande	47
4.1	Samråd, utställning och beslut	48
4.2	Fortsatt planering och genomförande	49
	Appendix	
	Strategiska områden, tyngdpunkter och trafikinfrastruktur	51
	Plankarta (omslagets baksida)	

I.

Utmaningar och visioner
för stadsbyggandet

Tio års erfarenhet av Översiktsplan 1999

Det har gått snart tio år sedan kommunfullmäktige antog den nu gällande översiktsplanen med strategin att bygga staden inåt. De senaste årens kraftiga tillväxt och stadsutveckling har tydliggjort behoven av att vidareutveckla strategierna i ÖP99 och rikta blickarna mot utvecklingspotentialen i alla delar av Stockholm.

Mycket av stadsbyggandet har skett inom de stadsutvecklingsområden nära innerstaden som pekats ut i ÖP99. Omvandlingen av äldre industriområden till blandade och täta stadsdelar i till exempel Hammarby Sjöstad har uppskattats av många stockholmare och väckt internationellt intresse. Samtidigt har planeringsprocesserna varit komplicerade med omfattande ekonomiska åtaganden för staden.

Omvandlingen av ett område som Liljeholmen-Årstadal är ett storskaligt exempel på hur redan exploaterad mark återanvänds så att värdefulla grönområden inte behöver tas i anspråk. Denna inriktning har även färgat planeringen för många mindre bostadsprojekt runt om i staden och det finns en rad goda exempel på hur marken utnyttjats mer effektivt. Det har samtidigt blivit uppenbart att det krävs en nyanserad bild på kvaliteterna i stadens grönområden och ett större helhetsperspektiv för att en kompletterande bebyggelse verkligen ska bidra till en positiv utveckling.

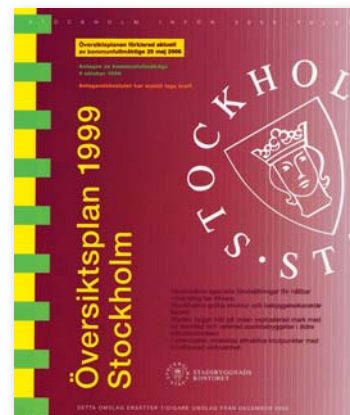
I princip samtliga av 2000-talets nybyggda bostäder ligger i goda kollektivtrafiklägen. Detta har främjat ett hållbart resande, men inte medfört någon förbättring av kapacitetsproblemen för vissa delar av spårtrafiken under rusningstrafik. Det enda undantaget är Kista där arbetsresorna sker i båda riktningar och tunnelbanans kapacitet används fullt ut. Strategin behöver vidareutvecklas så att stadsbyggandet både utnyttjar befintlig infrastruktur effektivt och stödjer angelägna satsningar på ny kollektivtrafik, inte minst i form av nya tvärförbindelser.

Ny inriktning för den översiktliga planeringen

En utmaning för Stockholms översiktsplanering är att fånga in storstadens dynamik samtidigt som plan- och bygglagens bestämmelser innebär att det krävs betydande resurser för att hålla plandokumentet aktuellt. Den plan som nu utarbetas är ett steg mot en mer rullande och flexibel översiktsplanering. Därmed kan planeringen möta behoven hos en kraftigt växande befolkning, omstruktureringar inom näringslivet och samspelet mellan regionens olika aktörer bland annat när det gäller förstärkningar av infrastruktur.

Det politiska uppdraget har varit att rikta arbetet med översiktsplanen mot ett begränsat antal fokusområden och att ta fram ett planförslag som är strategiskt, genomförande- och omvärldsinriktat. Det har varit viktigt att samordna planen med andra styr- och policydokument som påverkar stadsutvecklingen och att visa på de planeringsunderlag som är väsentliga i programarbete, detaljplanering och bygglov. På detta sätt kan också själva dokumentet bli kortare och mer överblickbart.

Stockholms översiktsplan ska fungera som en utgångspunkt för en fördjupad dialog med stockholmarna och alla de som arbetar med stadens utveckling. Detta planförslag har tagits fram i samarbete med stadens förvaltningar och bolag i syfte att få en översiktsplan som hela staden kan stå bakom. Under hela processen har det därutöver skett en öppen diskussion om framtidens stadsbyggande. Under samrådet i november 2008 – januari 2009 intensifierades och breddades denna dialog.

Översiktsplan 1999

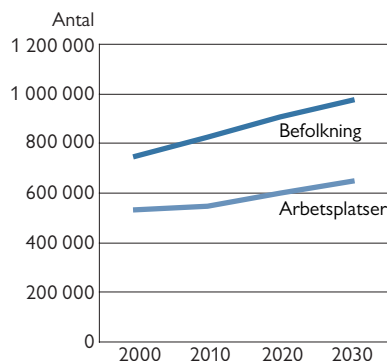
Stadsbyggnadsstrategin "Bygg staden inåt":

- Återanvänd redan exploaterad mark och spara värdefulla grönområden.
- Utveckla det halvcentrala bandet och gör om de äldre industriområdena till stad
- Utveckla tyngdpunkter i ytterstaden
- Bygg i goda kollektivtrafiklägen
- Komplettera för lokala behov

Antagen av kommunfullmäktige i oktober 1999.

Förklarades i huvudsak aktuell i maj 2006.

Utmaningar för framtidens stadsbyggande

Invånare och arbetsplatser i Stockholms stad. Utveckling 2000–2008 samt prognos fram till 2030.

Källa: USK samt RTK

Framtidsutredningen 2007 visar på Stockholms stads ekonomiska framtidsutsikter.

Publicerades av stadsledningskontoret våren 2007.

Stockholm-Mälardalenregionen definieras som Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Västmanlands och Örebro län. Här bor cirka en tredjedel av landets befolkning.

Fortsatt tillväxt ställer krav på långsiktig planering

Stockholms stads befolkning har ökat mycket kraftigt de senaste åren med över 10 000 personer per år. Stadens uttalade ambition är att främja en fortsatt befolkningsökning och växtkraft inom näringslivet och i andra verksamheter. Utgångspunkten är att en befolkningsökning i Stockholm utgör en grundläggande förutsättning för en positiv ekonomisk utveckling och ökad välfärd.

De flesta bedömare förutspår på lång sikt en fortsatt stark tillväxt i Stockholm-Mälardalenregionen, även om osäkerheterna kring framtiden naturligtvis är många i en tid när konjunktursvängningarna är stora och kännbara. I den regionala planeringen redovisas scenarier som indikerar en ökning av regionens befolkning med 320 000–530 000 personer och en ökning av antalet arbetsplatser med 60 000–340 000 stycken från 2005 till och med 2030.

Stadens egna prognoser förutsätter att de centrala delarna av regionen behåller eller till och med ökar sin dragningskraft för boende och företag. Stadens befolkning kan enligt dessa prognoser komma att uppgå till närmare en miljon invånare år 2030. Ökningen förklaras till stor del av ett fortsatt högt födsloöverskott, det vill säga att det är fler som föds än dör i Stockholm. I övrigt räknar man med att dagens migrationsmönster fortsätter, med många inflyttare till staden från övriga landet och utlandet.

Den demografiska utvecklingen innebär att behoven kommer att växla över tid. Ökningen av antalet yngre barn innebär till exempel behov av utbyggd förskola med i genomsnitt 400 platser om året fram till 2030. På 2020-talet väntas efterfrågan på äldreomsorg i Stockholm öka kraftigt i och med att de många 40-talisterna får större behov av omsorg.

Många intressen samspekar i en modern storstad

Uppgifterna för stadens långsiktiga planering är att främja en fortsatt tillväxt och analysera hur behoven hos en kraftigt växande befolkning bäst ska kunna mötas. Den framtida utvecklingen innebär att konkurrensen om marken ökar i såväl de centrala delarna som områden på längre avstånd från innerstaden. Stockholms stad behöver i översiktsplanen peka ut de platser där tillväxten kan koncentreras för att utvecklingen ska bli långsiktigt hållbar ur ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt perspektiv.

Det bör även tydliggöras att många intressen måste kunna samspeka i stora delar av stadsbebyggelsen. Utrymme behövs naturligtvis för nya bostäder och arbetsplatser, men även för utvistelser, tekniska anläggningar och en förbättrad infrastruktur. Konkurrensen om marken leder inte sällan till svåra avvägningar mellan skilda mål och intressen. Samtidigt är blandningen av funktioner på en begränsad yta en grundläggande kvalitet i en växande storstad.

En större och starkare region ökar Stockholms attraktionskraft

Stockholm är en liten stad i ett globalt perspektiv. Staden är därför i hög grad beroende av en stark och växande region i Mälardalen som samlat kan konkurrera med andra europeiska storstadsregioner.

Under de senaste årtiondena har det skett en betydande tillväxt i länet, men även en utpräglad förstoring av det som brukar kallas den funktionella regionen. Ett tydligt tecken på detta är att regionens arbetsmarknad idag omfattar hela länet samt delar av Uppsala och Södermanlands län. Mycket pekar på att arbetsmarknadsregionen fortsätter att utvidgas i framtiden, åtminstone om de planerade förstärkningarna av transportsystemen blir verklighet.

Även bostadsmarknaden har en regional prägel där kommun- och länsgränser har en underordnad betydelse. Om man tittar på de flyttningar som sker i regionen, kan länet delas upp i ett antal bostadsmarknader. De flesta stockholmare flyttar inom en och samma bostadsmarknad och framför allt inom det egna bostadsområdet.

Stockholms stad står bakom inriktningen i den regionala planeringen som innebär att den framtida utvecklingen bör koncentreras till ett antal platser i regionen, så kallade regionala stadskärnor. Tanken med en ökad flerkärnighet är att tillväxtpotentialen i hela länet ska utnyttjas på ett hållbart och effektivt sätt. För stadens del har också utvecklingen av de utpekade regionala kärnorna vid Kista och Skärholmen i hög grad varit aktuell de senaste åren.

En större och starkare region handlar till stor del om att utveckla samarbetet mellan regionens kommuner. Detta samarbete är avgörande för att Stockholm ska kunna utvecklas över kommungränsen, till exempel i det gemensamma stadsutvecklingsområdet vid Karolinska-Norra Station. Det mellankommunala samarbetet består även av internationell marknadsföring med ”Stockholm – The Capital of Scandinavia” som ett gemensamt budskap. Det skapar därutöver möjligheter att tydliggöra regionens särskilda förutsättningar och betydelse för landets utveckling, till exempel i samband med diskussioner om behovet av infrastrukturinvesteringar.

En annan viktig del av den regionala samverkan, som har stor betydelse för kommunernas fysiska planering, är att gemensamt underlätta etablering och utveckling av olika sorters verksamheter inom regionen. Det kan röra sig om både innovativ forskning och utveckling samt om yrkrävande eller störande verksamheter som är nödvändiga för regionen.

Globaliseringen påverkar regionen på flera sätt

Den svenska ekonomin har under de senaste decenniernas globalisering blivit allt mer beroende av handel med omvärlden. Grunden till utvecklingen beskrivs vanligen som ett samspel mellan marknadskrafterna, den tekniska utvecklingen och politiska beslut om avregleringar. Det medför en ökad konkurrens mellan olika regioner, inte minst på grund av att storföretagen blir allt mindre beroende av och förankrade i sin tidigare hemmaregion.

Stockholm-Mälardalenregionen har hittills klarat av att möta globaliseringen på ett bra sätt. Det visar inte minst den jämförande analys av Stockholm som OECD presenterade 2006. Regionens näringsliv är mer kunskapsintensivt och tjänstesektorn är större än i övriga delar av landet och det finns flera starka kluster. Samtidigt pekar mycket på att konkurrensen kommer att hårdna inom Stockholms profilbranscher som informations- och kommunikationsteknik (ICT), biomedicin, finans och miljöteknik.

Staden har en viktig uppgift i att främja ett gott företagsklimat så att stockholm-företagen kan möta den hårdnande konkurrensen och så att regionen blir intressant för nya lokaliseringar. Det gäller både högkvalificerade verksamheter och den breda basen av företag inom en mängd branscher.

De viktigaste frågorna är att tillgodose näringslivets behov av kompetent arbetskraft och förbättrade kommunikationer. En annan prioriterad uppgift är att profilera och utveckla den goda staden med hög livskvalitet så att framtidens arbetskraft vill bo och verka i Stockholm. I en allt mer internationaliserad värld väntas en människovänlig stadsmiljö, ett variationsrikt utbud av bostäder och arbetsplatser, utbyggd service och ett rikt kultur- och nöjesliv bli allt viktigare konkurrensfördelar. Den attraktiva storstaden Stockholm kan på detta sätt bli ett allt starkare varumärke.

Miljö- och klimatfrågorna får allt större betydelse

De globala klimatförändringarna påverkar människors livsvillkor i hela världen och de är en av vår tids största utmaningar. Stockholms stad har länge arbetat för att minska utsläppen av växthusgaser och även nått goda resultat jämfört med många andra större städer i världen. Det medvetna arbetet är ett av skälen till att Stockholm utsetts till Europas miljöhuvudstad 2010.

Stockholm Business Alliance är ett partnerskap mellan 47 kommuner i Stockholm-Mälardalenregionen som har bildats för att utveckla det lokala och regionala näringspolitiska arbetet i regionen. Internationellt marknadsför sig partnerskapet under budskapet ”Stockholm – The Capital of Scandinavia”.

Framtidsutredningen 2008 redogör för hur globaliseringen påverkar Stockholm och utmanar staden.

Publicerades av stadsledningskontoret våren 2008.

Framtidsutredningen 2009 diskuterar de viktigaste framtida utmaningarna för Stockholms arbetsmarknad.

Publicerades av stadsledningskontoret i maj 2009.

EU-kommissionen har utsett Stockholm till Europas miljö huvudstad 2010. Motiveringen är bland annat att staden har integrerat miljöfrågorna i verksamheten, minskningar av koldioxidutsläpp samt målet om ett fossilbränslefritt Stockholm 2050.

Vision Järva 2030 är en del i Järvalyftet och utgår från följande mål:

- Bra boende och en mer varierad stadsmiljö
- Trygghet i vardagen
- Stärkt utbildning och bra språkundervisning
- Fler jobb och ökat företagande

Godkändes av kommunfullmäktige i april 2009.

Det krävs dock betydande ansträngningar från staden och från alla som bor och verkar i Stockholm för att nå det ambitiösa målet om en fossilbränslefri stad till år 2050. Stadens huvudstrategi är att utnyttja och satsa på storstadens fördelar avseende utbyggnad av fjärrvärme och en attraktiv kollektivtrafik. Andra betydelsefulla åtgärder i klimatarbetet är att främja teknikutveckling och att underlätta en effektiv energianvändning med en genomtänkt stadsplanering. Staden är därutöver en stor upphandlare av varor och tjänster och kan på det sättet främja tillämpningen av miljöeffektiv teknik.

En av de enskilt största utmaningarna för regionen och för översiktsplaneringen är att öka tillgängligheten i transportsystemet och samtidigt minimera trafiksektorns klimatpåverkan. En fortsatt miljöteknikutveckling inom transportsektorn är av avgörande betydelse för möjligheterna att nå Stockholms klimatmål. Det är då viktigt att det finns en väl fungerande infrastruktur för produktion och distribution av alternativa drivmedel. En ökad vägtrafik leder emellertid även till andra miljöproblem och planeringen måste skapa en stadsmiljö och en struktur som stödjer en kraftig utbyggnad av kollektivtrafik, främjar gång och cykel och som leder till att användningen av bil begränsas.

Den täta staden har tydliga fördelar ur ett hållbarhetsperspektiv, men det finns också ett antal betydelsefulla utmaningar som Stockholm och andra storstäder måste hantera. Det gäller inte minst luftkvalitet och buller i tätbebyggda stadsmiljöer med mycket trafik. Nya sätt att möta dessa utmaningar ska testas i stadens två nya miljöprofilområden Norra Djurgårdsstaden och Lövholmen.

Stora sociala skillnader i storstadsregioner

I likhet med övriga storstäder finns det betydande sociala och ekonomiska skillnader i Stockholm-Mälardalenregionen. Västståndet har ökat under en lång rad år, men även skillnaderna mellan olika grupper i samhället. En av regionens största utmaningar är att ge alla stockholmare likvärdiga livschanser, inte minst på arbetsmarknaden där Stockholm och Sverige har lyckats sämre än många andra regioner. Allt pekar på att det kommer att vara helt nödvändigt att utnyttja denna arbetskraftsreserv bättre för att klara en långsiktig tillväxt.

I Stockholm finns mycket stora skillnader mellan stadsdelar och mellan inner- och ytterstaden. Faktorer som utbildning, inkomstnivå och etnisk tillhörighet speglas tydligt i boendemönstret. Såväl vissa villaområden som några av stadsdelarna i ytterstaden har en socialt sett ensidig befolkning.

En rad kommunala och statliga integrationsprojekt har riktats mot flera av de områden som byggdes ut under miljonprogrammet på 1960- och 70-talet. Projekten har lett till positiva förändringar till exempel i form av upprustningar av stadsmiljön, men utvärderingarna av projekten har haft svårt att visa på några stabila förbättringar. Stadens slutsats är att det behövs ett långsiktigt och samlat utvecklingsarbete där fokus inte enbart ligger på de enskilda stadsdelarna utan mer på hur stadens delar förhåller sig till varandra och framför allt på hur arbetsmarknaden kan bli mer integrerad. Med dessa utgångspunkter pågår Järvalyftet och det har också inletts ett samlat utvecklingsarbete för södra ytterstaden.

Visionen om ett Stockholm i världsklass och andra framtidsbilder

I juni 2007 fattade Stockholms kommunfullmäktige beslut om en samlad och långsiktig framtidsbild i form av ”Vision 2030 – Ett Stockholm i världsklass”. Visionen lyfter fram tre teman för Stockholms utveckling som handlar om att staden ska vara mångsidig och rik på upplevelser, innovativ och växande samt en stad för medborgarna. I visionen beskrivs ett antal kvaliteter för boende, företag och besökare som ska karaktärisera det framtida Stockholm.

Genomförandet av visionen bygger på ett nära samarbete med andra aktörer i regionen. Alla förvaltningar och bolag inom Stockholms stad har i uppdrag att bidra till att visionen förverkligas både i den dagliga verksamheten och genom långsiktigt utvecklingsarbete. Översiktsplanen är ett tydligt exempel på hur framtidsbilden kan konkretiseras.

Stadens vision stämmer på många sätt överens med de övergripande mål för en växande region som kommuner och andra aktörer i Stockholm-Mälarenregionen presenterat de senaste åren. Denna grundläggande samsyn har varit värdefull i det mellankommunala samarbetet i till exempel Karolinska-Norra Station.

Med sikte på en långsiktigt hållbar tillväxt

Gemensamt för denna typ av måldokument är att de försöker beskriva en tillväxt som är långsiktigt hållbar ur ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt perspektiv. Begrepp som hållbar tillväxt eller hållbar utveckling är emellertid svårhanterliga eftersom det inte finns några entydiga definitioner och eftersom de inbegriper ett antal målkonflikter.

Förslaget till översiktsplan utgår från att Vision 2030 är Stockholms stads nuvarande definition av en hållbar tillväxt. Vid en jämförelse med den nationella strategin för hållbar utveckling kan man också konstatera att det överlag finns en samstämmighet mellan dokumenten. Även förslagen till planeringsinriktningar och strategier i översiktsplanen täcker väl in de kärnområden och mål för en hållbar utveckling som regeringen har fastställt.

Långsiktig hållbar samhällsutveckling handlar till stor del om en process, snarare än ett framtida önskvärt tillstånd. Det pågående samarbetet mellan stadens förvaltningar och bolag samt med många andra aktörer ger förutsättningar till långsiktighet och till att olika perspektiv och intressen kan tillgodoses och vägas mot varandra. Även den breda dialogen under samrådet har varit värdefull. Detta ökar möjligheterna att genomföra planens intentioner och fördjupa dialogen när kommunfullmäktige fattat beslut om nästa översiktsplan.

En hållbar tillväxt och utveckling mot ett Stockholm i världsklass bygger på helhetsperspektiv och att de strategiska beslut som fattas av kommunfullmäktige, stadens nämnder och bolagsstyrelser inte går i olika riktningar. Översiktsplanen måste därför samordnas med den övriga styrningen och uppföljningen inom staden och ge ett allsidigt underlag för kommunfullmäktiges prioriteringar i ett kortare perspektiv (se vidare kapitel 4).

Vision 2030, Stockholms stads visionsdokument.

Antagen av kommunfullmäktige i juni 2007.

En nationell strategi för hållbar utveckling presenterades av regeringen 2002 och reviderades och vidareutvecklades 2004 och 2006. Strategin omfattar alla dimensioner av hållbar utveckling: miljömässiga, sociala – inklusive kulturella – och ekonomiska. En mängd indikatorer, varav tolv huvudindikatorer, har valts ut för att mäta om arbetet för en hållbar utveckling går åt rätt håll.

RUF 2010 är den nya regionala utvecklingsplanen.

Beslut i landstingsfullmäktige väntas våren 2010.